

Oponent

Posudek oponenta

Téma diplomové práce:**Rozvoj čtenářství u sluchově postižených dětí mladšího školního věku****Autor: Mgr. Klára Lipská****Anotace**

„... jelikož znakový jazyk nejen umožňuje porozumění dějové linii a souvislostem vyplývajících z příběhu, ale je především účinným prostředkem vedoucím ke čtení v českém jazyce.“

Jak vede znakový jazyk ke čtení v českém jazyce??? Znakový jazyk může pomoci při pochopení obsahu čteného, při rozvoji pojmové zásoby, ale nevede ke čtení v českém jazyce.

Úvod

„V mé diplomové práci se budu zabývat rozvojem čtenářství u sluchově postižených. Tato problematika nemá v současné době propracovanou metodiku a není jí, dle mého názoru, na primárním stupni vzdělávání věnována dostatečná pozornost.“

Odkud čerpá autorka informace, že výuka čtení u sluchově postižených nemá dostatečně propracovanou metodiku a že jí není na primárním stupni věnována dostatečná pozornost? Co je míněno primárním stupněm?

Metodikou výuky čtení sluchově postižených se zabývali učitelé sluchově postižených od nejranějších období a je o ní napsáno mnoho publikací (Jan Poul „Jak vést neslyšící dítě k četbě“, Vlasta Vaněčková „Příprava na čtení sluchově postižených dětí“, Novotná, Potměšil, Červenková „Jak si s Lucinkou čteme“ atd.).

I. Specifika vzdělávání a kultury sluchově postižených

Vzdělávání sluchově postižených - Popis metod (komunikačních strategií) vzdělávání (spíše popis volby komunikačních prostředků). Chybí popis kdy je která metoda vhodná z hlediska typu a stupně sluchového postižení.

Funkční gramotnost - chybí popis čtenářské gramotnosti – viz. např. metodický portál RVP: <http://www.rvp.cz/clanek/53/33>

„Rozvoj počátečního čtení je vnímán jako rozvoj počáteční etapy tzv. čtenářské gramotnosti, která bývá označována termínem - **počáteční čtenářská gramotnost**. Tato etapa je považována za klíčovou nejen z hlediska rozvoje čtenářské gramotnosti, ale i z hlediska celoživotního vzdělávání vůbec.“

Dovednost pracovat s textem umožňuje získání a zpracování informací, ale lze ji např. využít i při trávení volného času, a proto je považována za etapu a kvalitu rozvoje tzv. **funkční gramotnosti** (gramotnosti dospělých).

Pojetí počátečního čtení v kontextu počáteční čtenářské gramotnosti (později gramotnosti čtenářské, funkční) zdůrazňuje nutnost rozvíjet tuto dovednost společně se psaním, řečí, poslechem a myšlením žáka. Důraz je kladen na rozvoj pozitivního vztahu a vnitřní motivace k této dovednosti, na rozvoj tzv. čtenářství žáka. Již při rozvoji počátků čtení je zdůrazněno **funkční využití** této dovednosti před preferencí pouze jejího "technického" zvládnutí. Společně s "technikou" čtení se již v této etapě **rozvíjí porozumění**, které je základem další práce s textem ve smyslu již zmíněné čtenářské gramotnosti.“

Chybí popis čtení s porozuměním, oddělení techniky čtení, což pro většinu sluchově postižených není velkým problémem od pochopení obsahu čteného. Funkční gramotnost je již

V _____ dne _____

podpis oponenta

jakousi nadstavbou čtení s porozuměním, resp. Využití čtenářských schopností při vyhledávání informací.

Jazyková a kulturní menšina „Neslyšící“

Z jakého důvodu by školy měly plnit úkol – nabízet informace pro zapojení se sluchově postižených žáků do komunity „Neslyšících“. Takovýto úkol je kontraproduktivní. Úkolem školy je v souladu s RVP vzdělání a socializace žáků, příprava na život, práci a začlenění do společnosti, nikoli do oddělené a uzavřené komunity.

Velmi pěkně popsané komunikační možnosti sluchově postižených pomocí moderních komunikačních technologií. Právě zde by bylo třeba zdůraznit význam čtení s porozuměním a psaní pro odstraňování komunikačních bariér sluchově postižených.

II. Čtení u dětí mladšího školního věku

Velmi pěkně popsaný vývoj dětského čtenářství a jeho jednotlivé etapy, ale popis je platný spíše pro slyšící populaci.

Učebnice – dnes již neplatí, že se na začátku školní docházky každé dítě seznámí se slabikářem. Volba učebnic je dnes velice široká.

Proč by měla být vazba slabikáře pevná knižní? U sluchově postižených se velice osvědčil slabikář autorů Poul, Poullová ve kterém byly pouze volné listy.

Didaktika čtení – jsou zmíněny pouze dvě metody – analyticko syntetická a globální. Další metody např. genetická metoda (tzv. hláskovací – zjednodušeně, dítě si slovo nejdříve vyhláskuje a pak je přečte celé najednou – např. p-e-s - pes). Tato metoda vychází ze zkušeností českého elementaristy a básníka Josefa Kožíška. Ten využíval podobných postupů při výuce čtení. V roce 1913 vyšla jeho čítanka Poupata, která stále zůstávají vzorem pro tvorbu českých slabikářů (viz. např. práce PhDr. Jarmily Wagnerové, CsC. z ZCU Plzeň a doc. Wildové z PedF UK Praha).

Práce s textem – velmi pěkně popsána, ale spíše pro slyšící děti.

III. Čtení sluchově postižených dětí mladšího školního věku

Výchova ke čtenářství u sluchově postižených dětí – Tlumočení a sledování vyprávění ve znakovém jazyce není čtením. Čtením je přijímání informací z psaného (jsou myšleny i např. titulky ve filmu a slova na obrazovce počítače nebo mobilu), nebo tištěného materiálu, a tím znakový jazyk většinou není. Může se však jednat o přípravu ke čtení (rozvoj slovní zásoby, nácvik soustředění...).

Poezie u sluchově postižených – ve škole je většinou součástí hudebně – dramatické výchovy, která zde však není zmíněna.

Komiksy a obrázkové příběhy – zde je velice správně zmíněno, že počáteční čtenářství představuje u sluchově postižených čtení obrázků, a protože už v mateřské škole se děti učí číst globální metodou slova, patří sem i čtení příběhu složeného ze slov pomocí globální metody čtení. Poněkud opomenut je zde významu komiksů pro rozvoj slovní zásoby sluchově postiženého čtenáře.

IV. Náprava a kompenzace ve čtení sluchově postižených

Problematické oblasti v českém jazyce – popis problémů sluchově postižených s uchopením obsahu čteného je pěkně zpracován.

Důsledky pro čtení v pozdějším věku – navazuje na předchozí kapitulu a dále ji rozvíjí.

Přístupy a metody – velmi zběžně popsána bilingvální a podrobně popsána Udenova mateřská metoda.

Specifická porucha čtení – dyslexie a sluchové postižení – velice zajímavé téma, které by vystačilo na samostatnou práci.

Zjednodušování ano či ne? – citlivě popsána problematika úpravy textů pro potřeby sluchově postižených.

V. Ukázka práce s literárním textem

CD s materiálem k práci nebylo pro recenzi k dispozici – nelze posoudit.

Zvolenou metodiku prezentovanou na CD nelze posoudit.

Volba povídky je velice dobrá, pro sluchově postižené děti zajímavá i přiměřená. Úprava textu citlivá a vhodná. K textu je zpracován velmi stručný slovníček – obsažnější však není třeba, protože už samotný text je pro sluchově postižené žáky upraven.

K materiálu je zpracován pracovní list, jehož úkolem je ověřit, zda žáci obsahu textu dobře porozuměli.

Závěr

Práce se zabývá v dnešní době prakticky nejdůležitějším úkolem školy pro sluchově postižené – rozvojem čtenářství. Pokud se tento nelehký úkol podaří škole splnit, a žák se naučí s porozuměním číst přiměřené texty, je odstraněna, nebo alespoň snížena jeho komunikační bariéra a díky moderním komunikačním technologiím je mu umožněn kontakt s okolím a získávání nepřeborného množství informací. Čtení s porozuměním zajišťuje rozšiřování slovní zásoby a celkový rozvoj osobnosti sluchově postiženého dítěte.

V práci je podrobně zpracována metodika čtení jednoho článku pro sluchově postižené. Bohužel není tato metodika výuky počátečního čtení zobecněna. Jedná se o konkrétní zpracování konkrétního textu a jeho úpravu pro potřeby sluchově postiženého čtenáře zřejmě s vyprávěním ve znakovém jazyce na CD, slovníčkem a pracovním listem. Celkově je práce velmi pěkně a přehledně zpracována.

Práci doporučuji k obhajobě s navrhovanou klasifikací: výborně.

Praha 10. května 2007

Mgr. Václav Chmelíř